

Вигідне поєднання

Системи прив'язного і безприв'язного утримання мають однакове право на існування. У багатьох господарствах їх поєднання дозволяє вирішити низку проблем.

Наталія Колос

Відвідуючи молочнотоварні ферми, де вже працюють доїльні зали, але, на жаль, не вистачає коштів на переоснащення старих чи будівництво нових корівників під безприв'язну технологію утримання корів, і де корів, які продовжують утримуватися на прив'язі, двічі, а то й тричі на добу ганяють до доїльної зали доїтися, від чого у них падають надої, виникають хвороби, а вибраковка по стаду сягає подекуди й 40%, хочеш чи ні, а виникає думка про те, а чому б не поєднати у межах одного господарства ці, здавалося б, різні технології.

Серйозний аргумент

За твердженням деяких фахівців, багато молочнотоварних ферм робить серйозну помилку, переводячи тва-

рин на безприв'язне утримання й повністю відмовляючись від технології прив'язного. Адже, окрім іншого, у стаді завжди існує 10–15% тварин, які за своїми зоотехнічними параметрами не підходять для доїння у доїльних залах, але при цьому мають відмінний потенціал і молочну продуктивність. Крім того, в стаді знайдеться і 3–5% тугодійних корів, у яких виділення молока з різних чвертей вимені нерівномірне (з різницею в часі їх видоювання більше 60 с), тварин з низькою швидкістю молоковіддачі (більше 6 хв.). А наявність таких особливостей робить тварин проблемними для доїння у доїльних залах, адже вони затримуватимуть цілу групу. Якщо тварину не видоїти за певний час, зазвичай це трохі більше 5 хв., установка просто зупиняється. Як пра-

вило, тварин з такими нестандартними якостями при безприв'язному утриманні вибраковують, хоча вони при цьому можуть бути здоровими, перспективними і мати прекрасний потенціал.

Крім природних особливостей, причиною вибраковування корів, особливо високопродуктивних, стають захворювання кінцівок.

Адже через незбалансовану годівлю з організму вимиваються поживні речовини, насамперед кальцій, через що й страждають кінцівки. Це означає, що тварина через стрес від хворобливих відчуттів повільно ходить на доїння, затримуючи групу, і не може конкурувати за корм у безприв'язному корівнику. Як правило, тварини, яких використовують інтенсивно, набувають захворювання кінцівок і вибраковуються в середньому після 2,5–2,7 лактації. Доїння корів у доїльному залі, з одного боку, забезпечує заощадження ресурсів і праці, а з іншого – веде до зниження часу продуктивного використання корів.

Два в одному

Ідея поєднання двох технологій не нова: в будь-якому господарстві з безприв'язним утриманням обов'язково повинні бути передбачені скотомісця для тварин у перші дні після отелення, коли вим'я ще набрякле. Як правило, їх створюють в родильному блоці. У цих скотомісцях тварин окремо доять, лікують і забезпечують усі необхідні обробки. Причому, таких скотомісць має 10% чисельності основного дійного стада. Маючи альтернативну систему доїння за прив'язного утримання, господарство може не тільки ставити туди корів для лікування кінцівок, а потім повертати їх в основне стадо (функція санітарного станка), а й утримувати там

Система DeLaval DelPro™ – управління доїнням у корівниках з прив'язним утриманням тварин

Система добровільного доїння VMS компанії Делаваль

корів-рекордсменок, формуючи племінне ядро господарства. Справді, на невеликих ділянках прив'язних систем високопродуктивні тварини можуть доїтися ще 1–2 лактації, знизивши навантаження на копита й уникаючи конкуренції за корм. Господарство тим самим забезпечить собі племінний молодняк і додатковий прибуток від молока. Однак слід пам'ятати, що тварини на прив'язі також потребують моціону, а їх доїння пов'язано з великими трудовитратами.

Про проблеми

Комбінація двох систем має і свої недоліки. Оскільки господарство фактично ізолює корів на прив'язі від загаль-

ного поголів'я, це утруднює загальний менеджмент стада: за безприв'язного утримання вирішення завдань з годівлі, доїння чи управління стадом інтегрується в єдине ціле за однією системою, а за прив'язного — за іншою. Тож відсутність єдиної електронної платформи мінімізує усі переваги такої комбінації.

Є й інша проблема, через яку виробники молока поспішають повністю відмовитися від прив'язних систем: звичайна прив'язь передбачає великий штат доярок. А українські господарства сьогодні, як правило, не мають у своєму розпорядженні достатньої кількості кадрів.

nataly.kolos@aqpmmedia.com.ua

Зал з паралельними стійлами P2100 компанії Делаваль

ГОВОРИТЬ ЕКСПЕРТ

Едуард Зігерт

менеджер по роботі з ключовими клієнтами,
ДП «Делаваль»

Комбінація прив'язної та безприв'язної технології утримання в межах однієї ферми може мати місце виключно як компромісний варіант, наприклад, у процесі переходу з прив'язного утримання на безприв'язне. Якщо порівняти ці дві системи між собою, то головним аргументом прив'язного утримання може бути, по-перше, збільшення тривалості життя корови на прив'язі, а, відповідно, й подовження її продуктивного життя десь на 1—1,5 лактації. Подруге, якщо вибракування молочного стада знаходиться в межах 25% на рік, то на безприв'язі кращим показником слід вважати 30% на рік. Тобто вже через три роки практично все стадо буде оновлено. На прив'язі це відбувається протягом чотирьох, а подекуди й чотирьох з половиною років. Хоча, звісно, як і в будь-якій справі є винятки. Іноді в стаді можна знайти корів по 7—8 років життя. Це пов'язано з тим, що корови за безприв'язного утримання постійно ходять по бетонній підлозі, унаслідок чого в них швидше стирається копитний ріг. Крім того, збільшується відсоток різноманітних захворювань ратиць, наприклад на той самий некробактеріоз, чому сприяє підвищена вологість підлоги, аміак, сеча тощо. Корови змушені трічі долати шлях від свого загону до доїльної зали, що також не найкращим чином впливає на стан копит та психо-

логічний стан тварин. Психологічний стан корів за безприв'язної технології утримання — взагалі тема для окремої статті, адже тут корова повсякчас перебуває в оточенні інших тварин, відбувається щоденна боротьба біля кормового столу, жорстка ієрархія всередині стада. Все це впливає і на надої, і на тривалість життя самої корови. Плюс до того, інтенсивна годівля таких корів певним чином напружує внутрішні органи: печінку, сичуг, рубець, загалом ШКТ тощо. А від того, як експлуатується організм, залежить і його продуктивність, і тривалість життя. Тоді як на прив'язі корова фіксовано знаходиться на одному місці: умови що справа, що зліва не змінюється впродовж усього її життя. Тварина звикає до цього, і це сприяє її спокійному стану. Корова — це стадна й лінива тварина: 12—15 годин на добу вона повинна лежати, 4 години знаходиться біля кормового столу та напувалки. А оскільки сьогодні корова — це фабрика з виробництва молока, то й умови потрібно забезпечувати оптимальні.

Ті, хто працює на безприв'язі, замислюються про прив'язь виключно для якоїсь партії корів. Адже у стаді є максимальні за продуктивністю тварини. І для того, аби забезпечити їм комфортніші умови існування, їх ставлять на прив'язь. Адже чим більше корова живе, тим більше можна отримати від неї таких самих високопродуктивних нащадків — теличок. І гріх цим не скористатися.

Безприв'язь передбачає зменшення навантаження на людину, а відповідно і кількості доярів. За цієї системи одна людина може обслуговувати понад 100 корів, тоді як на прив'язі ця цифра ледь дотягує до 50 голів. А якщо врахувати, що дояри працюють позмінно, то це близько 25 голів на одного оператора доїння. За прив'язної технології збільшуються витрати комунікацій, які поєднують холодильник з молокопроводом, а це

коштує чималих грошей. А ось коли корови утримуються безприв'язно, то тут все навпаки. Адже де б не була корова, саме вона повинна нести своє молоко туди, де йому і належить бути — до доїльної зали й танка-охолоджувача. Крім того, всі комунікаційні труби треба помити після доїння, а це ще й додаткові витрати води та мийних засобів.

Отже, якщо усе зважити, то, мабуть, чи не найкращим рішенням буде придбання роботизованої системи доїння, яка повністю виключає людський вплив на процес доїння. А її повна автоматизація та технічні характеристики дозволяють коровам реалізувати їх генетичний потенціал повною мірою. На відміну від умов доїльної зали, де працює як мінімум двоє операторів, котрі мають свій настрій, характер, стан здоров'я, робот — емоційно стабільна інстанція, до присутності якої у корівнику корови досить швидко звикають. Крім того, робот гарантує обережне видоювання тоді, коли корова сама того захотіла. На роботизованій системі можна досягти до 16% вибракування по стаду на рік. А це хороший показник.

Робот-дояр досить дорогий. Але всі витрати абсолютно виправдані, тому що робот-дояр ніколи не проспить доїння, не прогуляє робочий день, завжди виконає необхідні процедури підготовки й обробки вимені. Якщо навіть корова зіб'є доїльний стакан, робот поверне його назад. Спеціальна програма управління безпомилково управляє всіма етапами в процесі виробництва молока і допускає на зберігання в танк-охолоджувач тільки відсортовану в заданому режимі продукцію.

На користь робота-дояра можна сказати й те, що комбінація «прив'язь-безприв'язь» обійдеться значно дорожче, ніж придбання робота-дояра, адже він не потребує окремого приміщення, як доїльний зал. Тобто при будівництві корівника «з нуля» будівельна частина затрат мінімізується.